

53107309: สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ

คำสำคัญ: จิตรกรรมฝาผนัง / มหุรศพและการละเล่นในงานพระเมรุ / สมัยรัชกาลที่ 1-5

นิชรา ทองเย็น: มหุรศพและการละเล่นในงานพระเมรุ จากจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัชกาลที่ 1-5. อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งโรจน์ ธรรมรุ่งเรือง. 150 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและจัดประเภทของมหุรศพและการละเล่นที่ปรากฏ 2) ศึกษาวิถีชีวิตของผู้คนและสภาพสังคม วัฒนธรรมที่ได้ถ่ายทอดไว้ในจิตรกรรมฝาผนังในกรณีที่สัมพันธ์กับมหุรศพและการละเล่นที่ปรากฏในงานพระเมรุ โดยใช้การตรวจสอบเอกสารชั้นต้นและชั้นรอง รวมถึงภาพถ่าย ทั้งนี้ขอบเขตของการศึกษาจำกัดเฉพาะจิตรกรรมฝาผนังกำหนดอายุสมัยระหว่างรัชกาลที่ 1-5 และศึกษาภายในพื้นที่กรุงเทพมหานครเท่านั้น โดยผู้วิจัยศึกษาจิตรกรรมฝาผนังจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 4 วัด ที่มีคุณสมบัติตรงกับขอบเขตการศึกษา คือ 1) วัดราชสิทธิารามราชวรวิหาร 2) วัดทองธรรมชาติวรวิหาร 3) วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร และ 4) วัดอ่างแก้ว

ผลการวิจัย พบว่า จิตรกรรมฝาผนังจากมหุรศพและการละเล่นในงานพระเมรุจากจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัชกาลที่ 1-5 จะปรากฏในฉากพุทธประวัติตอนถวายพระเพลิงพระบรมศพ โดยพยายามที่จะถ่ายทอดเนื้อหาตามที่ปรากฏจากพุทธประวัติ ตอนปรินิพพาน ที่ได้มีการทำการสักการบูชาด้วยการพ้อนรำขับร้องประโคมดนตรี รูปแบบของมหุรศพและการละเล่นที่พบจากภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นการนำเอารูปแบบและประเภทของมหุรศพและการละเล่นในงานพระเมรุที่จัดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 1-5 ไปเป็นข้อมูลในการถ่ายทอดออกมาเป็นภาพจิตรกรรมฝาผนัง จึงส่งผลให้จิตรกรรมฝาผนังได้กลายเป็นหลักฐานที่สะท้อนถึงสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม ถือเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่า ทำให้สามารถใช้เป็นข้อมูลที่จะศึกษาเรื่องราวขนบธรรมเนียมประเพณีด้านมหุรศพและการละเล่นในอดีตได้ โดยนับว่าเป็นบันทึกหลักฐานทางวัฒนธรรมอีกประเภทหนึ่งในลักษณะเดียวกับหลักฐานที่เป็นเอกสารและภาพถ่าย ซึ่งส่งผลให้เกิดผลสรุปจากการศึกษาถึงมหุรศพและการละเล่นในงานพระเมรุที่ปรากฏจากหลักฐานจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัชกาลที่ 1-5 ดังนี้ 1) เป็นเครื่องสะท้อนสภาพแวดล้อมทางสังคม 2) เป็นสิ่งที่แสดงถึงระดับฐานันดรศักดิ์ และ 3) เป็นสิ่งสะท้อนความสัมพันธ์กับชาติพันธุ์อื่น

ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ปีการศึกษา 2555

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ .....

53107309: MAJOR: ART HISTORY

KEY WORD: MURAL PAINTING / TRADITIONAL ENTERTAINMENTS FOR THE
ROYAL CREMATION CEREMONY / THE REIGN OF KING RAMA I-V

NICHARA THONGYEN: TRADITIONAL ENTERTAINMENTS FOR THE
ROYAL CREMATION CEREMONY FROM THE MURAL PAINTINGS OF THE REIGN OF
KING RAMA I-V. INDEPENDENT STUDY ADVISOR: ASST.PROF. RUNGROJ THAM-
RUNGRAENG, Ph.D. 150 pp.

This research is to 1) Studied and categorized the entertainments shown in the royal cremation ceremony scenery in the mural painting from the reign of King Rama I- King Rama V 2) Studied about sociology anthropology and life style of the people in that period related with the entertainments shown in the royal cremation ceremony mural painting. The accordance of this studied will be checked with the documentary and photography. The Scope of the studied limited from four of the temple (or "Wat") in the Bangkok Area during the Reign of King Rama 1-5; Wat Ratchasittharam Ratchaworawiharn, Wat Thongthammachart Worawiharn, Wat Arunratchawaram Ratchaworamahawiharn and Wat Ang Keaw.

From the studied found that the scenery of the entertainments shown in the royal cremation ceremony from mural painting during the reign of King Rama I-Rama V always appeared in the scene of Buddha cremation ceremony. The pattern and style of the entertainments shown in the mural painting came from the entertainments shown in the reign of King Rama I-King Rama V and became the evidence for social studied what happen in that period. Also, the entertainment shown in the mural painting was the agnomen for the social status in Thai culture. Moreover, the entertainments shown is the mural painting is the prove of relationship ethnic identity and other nations.

Department of Art History

Graduate School, Silpakorn University

Student's signature .....

Academic Year 2012

Independent Study Advisor's signature .....

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จของการศึกษาเกิดขึ้นได้ เนื่องจากเบื้องหลังของปัจจัยสนับสนุน ดังนี้

1. ครูบาอาจารย์: ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่าน ผู้มอบรากฐานองค์ความรู้ ปูทางวิธีการคิด และกระบวนการศึกษาอย่างเป็นระบบขอบพระคุณ ศ.ดร.ศักดิ์ชัย สายสิงห์ ซึ่งกรุณาแนะนำหัวข้อการค้นคว้าอิสระ, ผศ.ดร.รุ่งโรจน์ ธรรมรุ่งเรือง อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ที่ได้ให้คำแนะนำและใส่ใจอย่างสม่ำเสมอ ถึงแม้ท่านจะบอกว่าให้กำลังใจใครไม่เป็นก็ตาม แต่สำหรับผู้ศึกษาแล้วสิ่งนั้นย่อมหมายถึงแรงผลักดันที่สำคัญ และ ผศ.ดร.ปรีดี พิศภูมิวิถิ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่กรุณาให้ยืมเอกสารเพื่อใช้ประกอบการศึกษา

2. เจ้าของผลงานทุกท่านที่ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลมาใช้อ้างอิงในการศึกษา และวัดทุกแห่งที่อยู่ภายใต้ขอบเขตการศึกษาที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลประกอบการศึกษา

3. ผู้บังคับบัญชา: คุณสุบงกช ธงทองทิพย์ ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา, คุณวรอนงค์ เดชขจร หัวหน้าฝ่ายแผนงานและประเมินผล สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี, คุณอินทพร จันเอี่ยม และคุณไพรัช เลือสิงห์ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมถึงเพื่อนร่วมงานในสถานที่ทั้ง 3 แห่ง ที่สนับสนุนและให้โอกาส

4. ครอบครัว: บิดา และพี่สาว กำลังใจหลักที่ผลักดันให้ก้าวข้ามอุปสรรคนานัปการ

5. กัลยาณมิตร: ช่วงแรกของการศึกษาผู้ศึกษาต้องเดินทางระหว่างพระนครศรีอยุธยา และกรุงเทพฯ ทำให้ได้รับความอุปการะที่พ้นจากคุณหนึ่งฤทัย พิกเขียว และคุณอนันต์ เสนาะ โสตร ด้านการเรียนก็ได้ “เพื่อน” ที่เกื้อหนุน โดยเฉพาะคุณณัฐิกา โชติวรรณ ที่อยู่เคียงข้าง ให้กำลังใจกัน ช่วยจัดหาเอกสารประกอบการศึกษา และช่วยเรื่องการจัดพิมพ์, คุณวรพัทธ์ ภควงศ์ ช่วยถ่ายภาพและแปลบทคัดย่อเป็นภาษาอังกฤษ, คุณฉัตริน เพียรธรรม ให้คำแนะนำในระหว่างการศึกษาและนำไปทัศนศึกษา, คุณอนันต์ เสนาะ โสตร กับน้ำใจในทุก ๆ เรื่อง, คุณสุธาทิพย์ แสงเดชะ ช่วยอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และ คุณโสภิตา ศรีสวัสดิ์ฉิม ที่มอบรอยยิ้ม เสียงหัวเราะ ช่วยรับฟังปัญหา และให้ความช่วยเหลือในการแปลภาษาอังกฤษในส่วนของการค้นคว้าอิสระ

คุณความดีและประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากการค้นคว้าอิสระนี้ ผู้ศึกษาขออุทิศให้กับผู้วางรากฐานพร้อมทั้งถ่ายทอดชีวิตจิตใจให้ผู้ศึกษาได้ก่อเกิดความรักในเรื่องราวของศิลปวัฒนธรรม รวมถึงเป็นผู้ที่ทำให้ผู้ศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา จนได้ใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิต ซึ่งได้แก่ บุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในชีวิต 2 ท่าน คือ แม่ใหญ่ (ยาย) และแม่ ผู้ล่วงลับ ส่วนข้อบกพร่องใด ๆ ที่เกิดขึ้น ผู้ศึกษาขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว